

VÁLČÍCI REFORMÁTOR HULDRYCH ZWINGLI

Klemens Haas

Před 500 lety, 1. ledna 1484, se v horské vesničce Wildhaus ve švýcarském kantonu St. Gallen narodil Huldrych Zwingli, jeden z nejvýznamnějších reformátorů. 11. října 1531 padl v bitvě u Kappelu, teprve 47letý. Jeho katoličtí protivníci byli na něho tak rozhněvani, že jeho mrtvolu spálili na hranici a popel rozmetali do všech větrů. Teprve po 300 letech mu byl postaven pamětní kámen v Kappelu a ještě o 50 let později velký bronzový pomník v Curychu. Zůstaly po něm dva hlavní spisy: De vera et falsa religione (O pravém a falešném náboženství) a Fidei ratio (Rozumnost víry).

Směřování „k čistému evangeliu“

Latinskou školu navštěvoval v Basileji a v Bonnu. Roku 1498 byl imatrikulován na vídeňské univerzitě, kde absolvoval studia filozofická a humanistická. Teologii studoval od 1502 v Basileji, kde přednášel profesor Thomas Wyttenbach. Po 4 letech přijal kněžské svěcení. Pastorační působení zahájil v Glarusu. V té době se důkladně naučil řecky, aby mohl číst Nový zákon v originále, a navázal styky s významnými humanisty. R. 1512 provázel jako vojenský duchovní švýcarské oddíly v papežských službách při tažení proti Pavii. Tři roky nato se zúčastnil v téže funkci velké bitvy u Marignana. Rozhodující chvíle jeho života přišla, když byl povolán za kazatele na slavné poutní místo v Maria Einsiedeln u Curyšského jezera. Opat Konrád von Hohenrechberg, duch velmi otevřený a s širokým rozhledem, se stal jeho příznivcem. Objevil v něm schopného a duchaplného kazatele Božího slova. V té době se Zwingli začal trápit nedostatky římské církve. Otevřeně vybídl biskupy sittenského a kostnického, aby „účinně působili k nápravě církve podle návodu božského slova“. 1. ledna 1519 začal působit při kanonii ve velkém kostele v Curychu. V úvodním kázání mluvil o „čistém evangeliu“, což vzbudilo velkou pozornost. Vědomě se vyhnul provokaci a agresi vůči své církvi, chtěl jen pomoci odstranit pohoršení. Měl pravou touhu přivést posluchače k pravému a ryzímu životu. Mnoho lidí si získal odvážným chováním během moru (1519), který i jeho málem sklátil. Za jeho kázáním stály činy. Přitažlivá kněžská osobnost a řečnické umění mu získaly takový vliv, že byl s to v Curychu prosadit mnohé i ve veřejném životě. Z jeho podnětu byl jednomu kramářskému hlasateli odpustků zakázán vstup do curyšského kantonu. R. 1520 byl vydán výnos, že všichni kazatelé v městě i na venkově musejí kázat Boží slovo bez lidských příměšků.

Reformace z roku 1523

K otevřenému boji proti církevní instituci došlo v roce 1522. Podnět, k zavedení reformace dali Zwingliho přátelé, kteří provokativně přestupovali postní příkázání v době velkého postu. Kostnický biskup Hugo von Landenberg poslal do Curychu přísný příkaz obnovit porušený řád. Zwingli vydal první reformační spis O svobodě volit si pokrmy. V městě Curychu nastalo vzrušení a napětí. Rada curyšského kantonu uspořádala rozhovor o náboženství. 29. 1. 1523 přišlo do radnice 600 občanů a mnoho kněží. Zwingli předložil s neobvyklou ostrostí svých 67 tezí. Hájil je proti Janu

Faberovi, pozdějšímu vídeňskému arcibiskupovi, tak přesvědčivě a poučeně, že se radní města postavili na jeho stranu.

V druhé disputaci 26. – 29. října 1523, za účasti 900 mužů a žen, se Zwingli obrátil proti katolické úctě k obrazům a proti tehdy běžnému celebrování „pokoutních mší“ u všech oltářů kostela. Rada města Curychu nařídila, že kněží, držící se staré víry, nesmějí kázat a z kostelů se musí odstranit všechny obrazy. Roku 1525 byl zrušen římský mešní řád a všem bylo pod trestem zakázáno účastnit se mše podle starého obřadu i mimo území curyšského kantonu. Téhož roku slaví Zwingli večeři Páně německy. Všichni mohou přijímat pod obojí způsobou. Reformovaná bohoslužba je vědomě prostá a sevřená: modlitba, čtení Písma, kázání. Dokonce i kostelní zpěv a hra na varhany byly dlouho vyloučeny.

Proti žoldnéřské službě a spojení

Roku 1524 se Zwingli oženil s vdovou Annou Reinhardtovou. Jako antický tribun řídil všechny duchovní i světské záležitosti curyšského kantonu, ačkoli byl stále „jen“ kazatelem. Prosazoval své morální a náboženské záměry v kantonální politice. Tvrdě odmítal všechno, co by mohlo nějak záporně ovlivnit vlastní sílu a nezávislost Švýcarska. Cítí se jako vlastenec a brojí proti dobrovolné žoldnéřské službě cizím státům, proti nespravedlivým důchodům a proti spojení s cizími vládci. Těmito požadavky vyvolal proti sobě odpor vnitřních Švýcarských kantonů, které se držely staré katolické víry a odmítaly každou reformaci. Z odporu vyrostla nenávist a hněv. Když chtěl Zwingli zavést reformaci i v Bernu, došlo k vojenskému střetnutí mezi reformovanými a katolickými kantony 16 km jižně od Curychu. V poslední chvíli však bylo zabráněno krvavé řezi a došlo ke smíru ve prospěch reformovaných. 25. července 1529 byl uzavřen Kappelský mír.

Spor s Martinem Lutherem

Závažné důsledky pro celé protestantské hnutí měl spor mezi Lutherem a Zwinglim o výklad evangelijních zpráv o poslední večeři. Zwingli uznával jen dvě svátosti, křest a večeři Páně, kterou vykládal teologicky jako znamení svazku s Kristem. Ve slovech ustanovení večeře Páně chápal slovo „je“ („mé tělo“, „kalich mé krve“) jen ve významu „znamená“. V polemických spisech obou reformátorů je od roku 1523 jejich rozchod stále zjevnější. Lantkrabě Filip proto oba pozval r. 1529 na svůj hrad Marburg. V disputaci, která trvala 3 dny, Luther odmítl Zwingliho názory stroze a rozhodně.

Filipovi Hessenskému a jiným německým panovníkům šlo především o vytvoření protestantského svazu proti katolickému císařskému domu. Proto nešetřili námahy, jen aby zachovali jednotu a společenství mezi všemi protestanty. Lantkrabě Filip uvažoval politicky. Podobně se snažil i Zwingli o vytvoření protikatolického a proticísařského svazu. Benátky a Francie se k tomu nedaly pohnout. Konečně se mu podařilo vytvořit koalici v Curychu reformovaných kantonů a několika jihoněmeckých měst. Proti tomu uzavřely katolické kantony spojení s Rakouskem na záchranu staré víry.

Napětí mezi oběma svazy neúnosně vzrostlo, když Curych bránil dovozu potravin do katolických kantonů. V říjnu 1531 začala druhá kappelská válka. Po zuřivých bojích byli curyšští poraženi. Huldrych Zwingli padl s mečem v ruce za svou

reformační věc. Byl uzavřen mír, který stanovil, že každý kanton může zůstat u své víry a ve smíšených obcích mají žít obě vyznání vedle sebe.

Begegnung 1984/1

Právě proto, že hledání tradice a potřeba dějepisu vyplývají z našich dnešních úkolů, otevřely se nám zkušeností posledních smutných let i nastávající příležitosti k nové tvůrčí činnosti takové pohledy do českých dějin, kterými i známá místa nabývají nových významů. Neboť dějepis, jak praví filozof, musí být vždycky psán znova.

Bohdan Chudoba, Jindy a nyní